

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.II.20.115/2023/6. szám

A Debreceni Ítéltábla a Dr. Csontos Réka ügyvéd ügyintézője mellett eljáró Csontos és Töröcsik Ügyvédi Iroda (cím) által képviselt felperes neve (cím) felperesnek – a Dr. Czére-Réti Gabriella ügyvéd ügyintézője mellett eljáró Dr. Czére-Réti Ügyvédi Iroda (cím) által képviselt 'I. rendű alperes neve' (cím) I. rendű és az 'II. rendű alperes neve' (cím) II. rendű alperesek ellen szerződészegés megállapítása és egyéb iránt indított perben a Debreceni Törvényszék 10.P.21.478/2022/8. számú ítélete ellen a felperes által 10. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán – tárgyaláson kívül – meghozta a következő

ítéletet:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 (tizenöt) nap alatt fizessen meg az I. rendű alperesnek az általános forgalmi adót is tartalmazó 15 875 (tizenötezer-nyolcszázhetvenöt) forint másodfokú eljárással felmerült költséget.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás

[1] A felperes és az I. rendű alperes között 2012. óta állt fenn jogviszony közvetítői tevékenység ellátására. Ezt követően, 2018. január 1. napján a felperes megbízóként új, tartalma szerint tartós közvetítői szerződést kötött az egyéni vállalkozó I. rendű alperessel. E szerint az I. rendű alperes feladata az országosan nagykereskedelmi tevékenységet folytató felperes által forgalmazott termékek értékesítésének megszervezése és fejlesztése volt a felperes nevében kiskereskedelmi egységek részére, továbbá az ehhez kapcsolódó járulékos informális és marketing tevékenységet kellett végeznie.

[2] A szerződés általános szerződési feltételnek minősülő III/6. pontja versenykorlátozási tilalmat rögzített, amelyben az I. rendű alperes vállalta, hogy a szerződés megszűnésétől kezdődően azonos vagy hasonló termékek forgalmazását, értékesítését, árusítását sem ő maga, sem érdekeltségi körébe tartozó más gazdasági társaság keretén belül, sem munkaviszony keretén belül nem fogja végezni, a szerződés megszűnésétől számított két évig. A III/7. pont értelmében az I. rendű alperest a szerződés időtartama alatt és azt követően is titoktartási kötelezettség terhelte a közvetítői szerződéssel kapcsolatban tudomására jutott adatok, információk vonatkozásában, melynek megszegése esetére 500 000 forint káráltány megfizetésére vállalt kötelezettséget. A IV/1. pont szerint a szerződéses jogviszony fennállása alatt az I. rendű alperes, más jelen szerződéssel azonos, vagy ahhoz hasonló vállalkozási tevékenységet, valamint bármely hasonló tevékenységre irányuló egyéb jogviszonyt a felperes tudta és kifejezett hozzájárulása nélkül nem végezhetett, illetve nem létesíthetett.

[3] A szerződést 2020. augusztus 24. napján a felperes és az I. rendű alperes megszüntette.

[4] Az I. rendű alperes és Cs. E. 2020. június 17. napján megalapították a II. rendű alperes 'II. rendű alperes neve'-t, melynek fő tevékenységi köre a vegyes termékkörű nagykereskedelem. Az I. rendű alperes egyéni vállalkozóként 2021. február 1. napján kötött megbízási szerződést a II. rendű alperessel a társaság által forgalmazott termékek ajánlására.

[5] A felperes módosított kereseti kérelmében kérte az I. rendű alperes kötelezését 500 000 forint tőke és annak 2021. január 25. napjától számított törvényes

késedelmi kamatai megfizetésére elsődlegesen kötbér, másodlagosan szerződésszegéssel okozott kár jogcímén. A keresetet arra alapította, hogy az I. rendű alperes megszegte a szerződésben foglalt versenykorlátozási tilalmat; a II. rendű alperesnél a felperessel megkötött közvetítői szerződés időtartama alatt megszerzett piaci ismereteit és kapcsolatait felhasználva a felperesével azonos tartalmú termékeket forgalmazott, illetőleg e célból ilyen gazdasági társaságot hozott létre. A kötbér fizetési kötelezettség körében állította, hogy az I. rendű alperes a szerződés III/7. pontjában meghatározott titoktartási kötelezettségét is megszegte. A szerződésszegés alapján általános kártérítés iránti igényt terjesztett elő, melyet azzal indokolt, hogy a felperest ért kár biztosan bekövetkezett, ugyanakkor annak összege nem határozható meg pontosan.

[6] A per során a felperes a II. rendű alperessel szemben előterjesztett keresetétől elállt, az elsőfokú bíróság a pert a felperes és a II. rendű alperes között jogerős végzéssel megszüntette.

[7] Az I. rendű alperes kérte a kereset elutasítását. Állította, hogy a felek közötti szerződést nem szegte meg. Habár létrehozta a II. rendű alperest, az a szerződés fennállása alatt nem forgalmazott a felperessel azonos vagy hasonló termékeket. Érvéle szerint a versenytilalmi megállapodás tisztességtelen, hiszen ellenérték nélkül indokolatlan és egyoldalú előnyt kötöttek ki a felperes javára. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk). 6:301. § (3) bekezdésére figyelemmel a kikötés semmis, mivel a közvetítői szerződés nem rögzíti azt a földrajzi területet, ügyfélkört, illetőleg áruajtát, amelyre a versenytilalom vonatkozik. Mivel a versenykorlátozási tilalomért ellenértéket nem kapott, a Ptk. 6:98. § (1) bekezdése alapján a kikötést a szolgáltatás és ellenszolgáltatás között feltűnő értékaránytalanságra hivatkozva is megtámadta. Állította, hogy a felperes a kár bekövetkezését nem bizonyította.

[8] Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét elutasította és kötelezte a felperest az I. rendű alperes javára 385 188 forint perköltség megfizetésére.

[9] Az ítélet indokolásában rögzítette, hogy a szerződés annak tartalma szerint a Ptk. 6:293. § (1) bekezdés szerinti tartós közvetítői szerződés. A felperes ügyvezető nyilatkozata alapján megállapította, hogy az a Ptk. 6:77. § (1) bekezdése szerinti általános szerződési feltételnek minősülő kikötéseket tartalmazó megállapodás; tartalmát a felperes több szerződés megkötése céljából előre, egyoldalúan, az I. rendű alperes közreműködése nélkül határozta meg.

[10] A 2/2010. (VI.28.) PK vélemény 6. pontja szerint elsődlegesen a semmisségi okokat vizsgálva megállapította, hogy a szerződés III/6. pontja a Ptk. 6:301. § (3) bekezdésébe ütközik. A Ptk. 6:301. § (1) bekezdése szerint a versenykorlátozási megállapodást írásba kell foglalni, a (3) bekezdése alapján egyértelmű, hogy a versenykorlátozó megállapodásban meg kell határozni azt a földrajzi területet, ügyfélkört, illetőleg áruajtát, amelyre az vonatkozik. A perbeli közvetítői szerződés ezt pontosan nem határozza meg: földrajzi területként csupán annyit rögzít, hogy a felperes területén lévő üzleti partnereket kell felkeresnie az I. rendű alperesnek, de konkrét és egyértelmű földrajzi terület nincs meghatározva. Az ügyfélkör vonatkozásában pedig annyit rögzít, hogy – konkrét megjelölés nélkül – a partnerek telephelyén köteles az I. rendű alperes a tevékenységét kifejteni. Az áruajtát vonatkozásában a szerződésben annyi szerepel, hogy az a felperes által forgalmazott termékekre vonatkozik, példálózva a jutaléki rendszer tartalmaz egyes áruajtákat. Mivel a versenykorlátozási tilalom írásba foglalandó, az sem releváns, ha a felek tudata ezeket átfogta. A szerződés mindezekre tekintettel érvénytelen, arra jogot alapítani nem lehet, ezért a kötbér megfizetésére irányuló keresetet az egyéb érvénytelenségi okok vizsgálata nélkül elutasította.

[11] A szerződés szövegét elemezve megállapította, hogy a III/7. pontban kikötött 500 000 forint kárátalány kizárólag a titoktartási kötelezettség megszegésére vonatkozik, egyéb szerződésszegésre, így a versenykorlátozási tilalom vagy a IV/1. pontban foglalt kötelezettség megszegésére nem. Ennek alátámasztására utalt a Ptk. 6:86. § (2) bekezdésében foglalt értelmezési szabályra is. A felperes kötbér megfizetése iránti igényét így ez okból is alaptalannak találta.

[12] A másodlagos keresettel összefüggésben rögzítette, hogy a felperes nem bizonyította a titoktartási kötelezettség vagy a szerződés IV/1. pontjának megszegését. Kifejtette továbbá, hogy a Ptk. 6:531. § alapján általános kártérítés megfizetésére kizárólag akkor kerülhet sor, ha kár érte a felperest, de a kár mértéke nem állapítható meg. A felperesnek bizonyítani kellett volna, hogy az I. rendű alperes a szerződés fennállása alatt azt megszegte (a szerződés megszűnését követően a versenykorlátozási záradék érvénytelenségére tekintettel ezt nem kellett vizsgálni), ezzel okozati összefüggésben a felperest vagyoni kár érte, de annak összege pontosan nem megállapítható. A felperes ugyanakkor saját kimutatásain felül egyéb bizonyítékot nem ajánlott fel; meg sem kísérelte bizonyítani, hogy milyen összegű kár érte, ezért az általános kártérítésként kért 500 000 forintos összeg nem megítélhető. Mindezek alapján a másodlagos kereseti kérelmet is elutasította.

[13] A felperes fellebbezésében elsődlegesen kérte az elsőfokú ítélet megváltoztatásával az I. rendű alperes kereset szerinti marasztalását és perköltség megfizetésére kötelezését, míg másodlagos fellebbezési kérelme az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítására irányult.

[14] Eljárási szabálysértésként hivatkozott a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 346. § (4) és (5) bekezdéseinek megsértésére, mivel az elsőfokú bíróság a tényállást helytelenül állapította meg. Nem vette figyelembe, hogy az I. rendű alperes már annak fennállása alatt is megszegte a felek szerződését, mivel más cég felpereséhez hasonló termékeit is árulta; illetve a szerződés megszegésére készülve megalapította a II. rendű alperest. A II. rendű alperes a felperes által forgalmazottakkal azonos, illetve hasonló termékekkel kereskedik, amelyekkel ügynökei a felperes korábbi partnereit keresték meg, a felperes árbevétele ezzel összefüggésben csökkent, melyet az I. rendű alperesnek előre kellett látnia.

[15] Az elsőfokú bíróság továbbá a Pp. 237. § rendelkezéseit sértve az anyagi pervezetés körében nem hívta fel a figyelmét arra, hogy a kártérítés egyes elemei körében kit és mennyiben terhel a bizonyítási kötelezettség, és a kárt a saját kimutatásain túl a felperes egyéb bizonyítékokkal igazolhatja. Hangsúlyozta ugyanakkor, hogy az általános kártérítés további bizonyítást nem igényelhet.

[16] Anyagi jogszabálysértésként állította a Ptk. 6:59. §, 6:137. §, 6:301. §, 6:8. § (1) bekezdés, 6:86. § (1)-(2) bekezdés és 6:531. § megsértését. Érvelése szerint a Ptk. 6:301. § (3) bekezdéséből nem következik, hogy a versenykorlátozó kikötésnek tartalmaznia kellene a földrajzi területet, árufajtát és ügyfélkört is. A felek szerződése valamennyi, a felperes által árult termékre, Magyarország teljes területére és a felperes valamennyi partnerére vonatkozott, a tevékenységet általában tiltotta meg. A Ptk. 6:301. § (3) bekezdése csak az ettől eltérő versenykorlátozási kikötést tiltotta; az elsőfokú bíróság jogértelmezése nem következik a norma szövegéből. A jogalkotó célja az volt, hogy a közvetítőt olyan tevékenységben lehessen korlátozni, amelyet korábban végzett; ennek a szerződés megfelel. Utalt a Győri Ítéltábla hasonló ügyben kifejtett álláspontjára is.

[17] Az I. rendű alperes megszegte a felek közötti szerződést azzal, hogy megalapította a II. rendű alperest; a felperessel kötött szerződés hatálya alatt nem kizárólag a

felperes termékeit ajánlotta a partnereinek; a II. rendű alperes országosan a felperes termékeivel azonos, illetve azokhoz hasonló termékeket kezdett forgalmazni a felperes partnereinek is. A szerződésben kikötött kárátalány annak szövege szerint nem kizárólag a titoktartási kötelezettség, hanem valamennyi, a szerződés III/6. és III/7. pontjában írt kötelezettség megszegéséhez kapcsolódott. Az I. rendű alperes egyébként a titoktartási kötelezettséget is megszegte, hiszen kiadta a II. rendű alperesnek a felperes szerződéses partnerei nevét, így tudta a II. rendű alperes őket megkeresni.

[18] A felperes kára a partnereivel kötött szerződésekből befolyó árbevételből realizálható vagyoni előny elvesztése, mely az I. rendű alperes összehangolt szerződésszegő magatartássorozatának következménye, melyben nem határozható meg, hogy pontosan mely részcsелеkmény vezetett a kár bekövetkezéséhez. Az árbevétel csökkenéséből annak volumenére is tekintettel a kár bekövetkezése egyértelmű; a kár pontos összege semmilyen módszerrel nem határozható meg. A felperes vagyoni előnye a II. rendű alperes oldalán vagyongyarapodásként jelenik meg, melyet azon alperes által nem vitatott tény igazol, hogy a felperes korábbi partnerei most a II. rendű alperestől vásárolnak. Nincs olyan bizonyíték, amely a felperes saját kimutatásain túlmutatna.

[19] Az I. rendű alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását és a felperes másodfokú perköltségében való marasztalását kérte. Jogirodalmi idézetre utalva kiemelte, hogy a Ptk. 6:301. § (3) bekezdéséből következően a versenykorlátozó szerződés csak akkor érvényes, ha azt írásba foglalták, és a földrajzi területre vagy vevőkörre és kereskedelmi területre, árufajta vonatkozik, amelyre az ügynöki szerződés kiterjed. A perbeli szerződésben a földrajzi terület meghatározása olyan általános jellegű, amely nem azonosítható; a szerződés sem a vevőkört, sem az árufajta nem tartalmazza pontosan, így semmis.

[20] Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg; az I. rendű alperes a szerződés fennállása alatt más cégnek csak olyan termékét ajánlotta, mellyel a felperes nem foglalkozott; a cég alapítása pedig nem jelenti a termékek értékesítését. Az elsőfokú bíróság az anyagi pervezetés szabályait sem sértette, mivel nem kell a fél figyelmét felhívni arra a hiányosságra, melyre az ellenérdekű fél már rámutatott.

[21] Az elsőfokú bíróság helyesen alkalmazta a kárátalány szabályait is, hozzátéve, hogy az EBH2006.142. szám alatt közzétett elvi döntés szerint az általános szerződési feltétel kidolgozójának kell viselnie az egyértelműség hiányából eredő következményeket.

[22] A felperes az ellenkérelemre tett észrevételeiben fellebbezését fenntartotta. Életszerűtlennek minősítette, hogy az I. rendű alperes kizárólag a felperes portfóliójában nem szereplő termékeket árult, melyet nem is bizonyított. Az I. rendű alperes előre készült a szerződésszegésre, melyet már a cég alapítása is megvalósított, annak nincs jelentősége, ha a tényleges értékesítést a vállalkozás alvállalkozója valósította meg.

[23] Az ítéltábla a fellebbezést a Pp. 376. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el, és azt megalapozatlannak találta.

[24] A logikai sorrendet követve az ítéltábla – abszolút hatályon kívül helyezési ok hiányában – elsődlegesen azt vizsgálta, hogy az ítélet mérlegelhető hatályon kívül helyezése a fellebbezésben megjelölt okokból indokolt-e.

[25] A fellebbezési hivatkozással szemben az elsőfokú ítélet megfelel a Pp. 346. § (4) és (5) bekezdéseinek; tartalmazza a bíróság által megállapított tényeket, a feleknek a per tárgyára vonatkozó kérelmét, illetve nyilatkozatát és azok alapjának rövid ismertetését, az érdemi rendelkezés tartalmára történő utalást, továbbá a jogi indokolást; utóbbi keretei között az ítélet alapjául szolgáló jogszabályokat és szükség esetén azok értelmezését, a megállapított tényekre vonatkozó bizonyítékokat azokkal a körülményekkel együtt, amelyeket a bíróság a

bizonyítékok mérlegelésénél irányadónak vett, a tények megállapításának egyéb körülményeit, továbbá azokat az okokat, amelyek miatt a bíróság valamely tényállítást nem talált bizonyítottnak, vagy amelyek miatt a felajánlott bizonyítást mellőzte.

[26] A Pp. 346. § (4) vagy (5) bekezdésének megsértése csak akkor állapítható meg, ha az ítéletben a felsoroltak nem szerepelnek. A bíróságnak továbbá kizárólag a per eldöntése szempontjából releváns tényállást kell rögzítenie. Nem sérti az ítélet tartalmára vonatkozó törvényi előírásokat, ha a bíróság a bizonyítékok mérlegelése alapján valamely, a felek által hivatkozott tényt tényállásként nem rögzít, vagy a tényállást a fél által hivatkozottól eltérően állapítja meg. Ez esetben a Pp. 279. § (1) bekezdésének bizonyíték mérlegelésére irányadó előírása sérülhet, melynek eredménye az ítélet megváltoztatása lehet.

[27] Szintén megalapozatlanul róttá az elsőfokú bíróság terhére a felperes a Pp. 237. § megsértését. A Pp. 237. § (2) bekezdése alapján a felet a bíróságnak arról kell tájékoztatnia, ha a felajánlott bizonyítékok köre egy vagy több releváns tényre nem terjed ki, és a mulasztás jogkövetkezményének terhével kell felhívnia e hiány pótlására. Ezen kötelezettsége csak akkor áll azonban fenn, ha a perfelvételi nyilatkozat teljes mértékben nélkülözi a bizonyíték megjelölését. Nincs a bíróságnak anyagi pervezetési kötelezettsége abban az esetben, ha valamilyen bizonyíték már rendelkezésre áll, de a bíróság megítélése szerint az a tény alátámasztására nem alkalmas. Az anyagi pervezetés nem válhat a pernyertesség elérése érdekében adott bírói instrukcióvá, ezért nem terjedhet ki a bizonyítékok bizonyító erejének előzetes értékelésére és a felek erről való tájékoztatására (BH2022.205.).

[28] A felperes az általános kártérítés feltételeinek fennállását saját kimutatásaival kívánta bizonyítani, az elsőfokú bíróságnak a fentiek szerint nem kellett arról előzetesen tájékoztatnia, hogy ezen kimutatások önmagukban a bizonyításhoz nem elégségesek.

[29] Rögzíti továbbá az ítéltábla, hogy az elsőfokú bíróság az általános kártérítés megfizetésére irányuló kereseti kérelemmel kapcsolatosan 44. szám alatti végzésével az általános kártérítés feltételeiről történt tájékoztatás mellett felhívta a felperest bizonyítási indítványai előterjesztésére, ezzel anyagi pervezetési kötelezettségének eleget tett. A felperes ezt követően csupán a maga által készített kimutatást csatolta, mellyel összefüggésben az I. rendű alperes 47. sorszám alatti ellenkérelem-változtatásában kifejtette, hogy az a bizonyításra nem alkalmas. Mellőzhető az anyagi pervezetés, ha a jogi képviselővel eljáró fél ellenfele már egyértelműen rámutatott egy nyilatkozat hiányos, homályos vagy ellentmondó voltára. Az ekként már ismert hiánnyal összefüggésben a jogi képviselőtől ugyanis elvárható, hogy megfelelően reagáljon és nyilatkozatát pontosítsa vagy kiegészítse.

[30] A felperes által hivatkozott eljárási szabálysértések hiányában az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésének oka nem volt, az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét érdemben bírálta felül, és megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a per eldöntéséhez szükséges bizonyítást lefolytatta, a rendelkezésre álló bizonyítékok Pp. 279. § (1) bekezdésén alapuló okszerű mérlegelésével a tényállást helyesen, a per eldöntéséhez szükséges körben állapította meg, és abból helytálló jogi következtetésre jutott, azonban annak indokait csak részben osztotta.

[31] Az elsőfokú bíróság a szerződést helytállóan minősítette a Ptk. 6:293. § (1) bekezdése szerinti tartós közvetítői jogviszonynak, a jogszabály téves értelmezésével állapította azonban meg, hogy a felek közötti szerződésbe foglalt versenykorlátozási megállapodás az I. rendű alperes által felhívott Ptk. 6:301. § (3) bekezdése alapján semmis. A Ptk. 6:301. § (3) bekezdése alapján a kereskedelmi korlátozó kikötés csak akkor és olyan mértékig érvényes, ha arra a földrajzi területre vagy vevőkörre és arra az árufajtára vonatkozik, amelyre a szerződés értelmében ügynöksége kiterjedt. [Itt mutat rá az ítéltábla, hogy a Ptk. 6:301. § (3) bekezdése a tagállamok önálló vállalkozóként működő kereskedelmi ügynökökre vonatkozó jogszabályainak összehangolásáról szóló 1986. december 18-i

86/653/EGK Tanácsi Irányelv 20. cikkének magyar jogba átültetése, ennek megfelelően abban az „illetve” kifejezés az irányelv 20. cikk (2) bekezdés b) pontjára figyelemmel a vagy szinonimájaként értelmezendő.] A törvény a semmisség jogkövetkezményét ahhoz fűzi, ha a versenykorlátozó megállapodással érintett vevőkör vagy földrajzi terület és áru fajta eltér az ügynöki szerződésben rögzítettől; a rendelkezés indoka, hogy a tilalom ne legyen kiterjeszthető érvényesen olyan területre, amelyen az ügynök a felek szerződése alatt nem végzett tevékenységet; a felek tartós ügynöki szerződésével nem érintett földrajzi területre, ügyfélkörre, áru fajtára a korlátozás részleges semmisségét állapítja meg. A Ptk. 6:301. § (3) bekezdése azonban nem írja elő a versenykorlátozási megállapodásban a földrajzi terület, vevőkör és az érintett áru fajták írásbeli rögzítését, és annak elmulasztásához nem fűzi a semmisség jogkövetkezményét.

[32] Az ítéltábla egyetértett a felperessel annyiban, hogy a tartós közvetítői szerződés alapján is mindkét fél által ismert volt azon terület, amelyen az I. rendű alperes a tevékenységét ellátta, ismert volt a felperes ügyfeleinek és az általa forgalmazott termékeknek a köre is; ekként az írásba foglalt versenykorlátozó megállapodás értelmezése sem ütközött akadályba. Az elsőfokú bíróság jogi álláspontjával ellentétben ezért a Ptk. 6:301. § (3) bekezdése alapján a versenykorlátozó kikötés semmissége nem volt megállapítható. A perben előadott felperesi álláspontra tekintettel megjegyzi ugyanakkor az ítéltábla, hogy a versenykorlátozó megállapodás érvényesen nem volt kiköthető a felperes leendő, tehát a felek közötti jogviszony megszűnésekor még vele kapcsolatban nem álló ügyfelekre.

[33] Az I. rendű alperes továbbá hivatkozott arra is, hogy a megállapodás ellenérték kikötésének hiányában a Ptk. 6:61. §-ába ütközik és erre tekintettel a 6:95. § szerint semmis. A törvény kötelező érvényesülést kívánó szabályával ellentétes szerződés akkor érvénytelen, ha ennek jogkövetkezményeként a semmisséget maga a jogszabály kimondja (EBH2009.1972.), a visszterhesség vélelmét rögzítő Ptk. 6:61. § esetében ez nem értelmezhető; a megfogalmazott vélelem a felek jogviszonyának elbírálása során jut jelentőséghez akkor, ha a felek egyértelműen nem tisztázzák, hogy a szolgáltatással szemben áll-e ellenszolgáltatás. Megjegyzi továbbá az ítéltábla, hogy a Ptk. 6:301. § a korábban hatályban volt, az önálló kereskedelmi ügynöki szerződésről szóló 2000. évi CXVII. törvénnyel szemben nem ír elő kötelező díjazást a korlátozás kikötése esetén, arra tekintettel, hogy a versenytilalmi megállapodás ellentételezése számos módon lehetséges. Mindezekre tekintettel az I. rendű alperes ezen érvénytelenségi kifogása is megalapozatlan.

[34] Az elsőfokú bíróság a bizonyítékok Pp. 279. § (1) bekezdésén alapuló, okszerű mérlegelésével állapította meg, hogy a felek szerződésében foglalt versenykorlátozó megállapodás a Ptk. 6:77. § (1) bekezdése szerinti általános szerződési feltétel. Az I. rendű alperes ennek Ptk. 6:102. § (1) bekezdése szerinti tisztességtelenségét állította, mivel az ellenszolgáltatás nélkül, meg nem határozott földrajzi területre és ügyfélkörre kiterjedő tiltást tartalmaz. A versenykorlátozó megállapodás tisztességtelenségének vizsgálatát nem zárta ki a Ptk. 6:102. § (4) bekezdése, mivel ezen rendelkezés alá csak a felek eltérő megállapodása hiányában, a szerződés részévé váló, valamint eltérő megállapodás esetén annak helyébe kerülő jogszabályi rendelkezések tartoznak, azok, amelyek a Ptk. 6:63. § (4) bekezdés szerint a szerződés részévé válhatnak, amely kérdésekben a feleknek nem kell megállapodniuk, mert azt jogszabály rendezi. Ha a kógens keretszabályt a felek rendelkezési joga tölti meg tartalommal, vagy ha a felek a diszpozitív jogszabályi rendelkezésektől eltérnek, az ilyen feltétel tisztességtelensége vizsgálható (Kúria Gfv.V.30.268/2021/5.).

[35] Az általános szerződési feltétel tisztességtelen voltát az egész szerződést értékelve kell vizsgálni (BH2009.323., BH2019. 228.); értékelni kell a szerződéskötéskor fennálló minden olyan körülményt, amely a szerződés megkötésére vezetett, a kikötött szolgáltatás rendeltetését, továbbá az érintett feltételnek a szerződés más feltételeivel vagy

más szerződésekkel való kapcsolatát [Ptk. 6:102. § (2) bekezdés]. E körben kellett figyelembe venni, hogy a felek között a perbeli szerződést megelőzően is, már a 2012. évtől folyamatosan állt fenn jogviszony ügynöki tevékenység folytatására, a felek korábbi szerződésében is volt versenykorlátozó megállapodás (az I. rendű alperes jogi képviselőjének nyilatkozata 15.P.21.381/2020/31. sorszám alatti jegyzőkönyv 5. oldal), melyet az I. rendű alperes nem kifogásolt. Az I. rendű alperes a szerződés megkötésekor ezen korábbi jogviszony alapján ismerte mind a felperes által forgalmazott áruk körét, mind tevékenységi területét és üzleti partnereit, megalapozatlanul hivatkozott tehát arra, hogy a tiltás köre számára nem értelmezhető, nem konkrétan meghatározott. A jogszabály a korlátozás kikötését nem köti szükségképpen ellenérték megfizetéséhez; a kompenzáció más módját is megfelelőnek tekinti, e körben azonban – indítvány hiányában – bizonyítás nem folyt, nem igazolt, hogy a korlátozás kikötése ellentételezés nélkül történt. A rendelkezésre álló bizonyítékok alapján a kikötés tisztességtelensége mindezekre tekintettel nem volt megállapítható. E körben értékelte az ítéltábla azt is, hogy az I. rendű alperes ügynöki tevékenységgel hosszabb ideje foglalkozó egyéni vállalkozóként kötött szerződést, professzionális gazdasági szereplőként a szerződési feltételek megfelelő értelmezése és értékelése is elvárható volt tőle.

[36] Szintén nem találta megalapozottnak az ítéltábla az I. rendű alperes feltűnő értékaránytalanságra alapított érvénytelenségi kifogását. A Ptk. 6:98. § (2) bekezdése a szerződés feltűnő értékaránytalanság címén történő megtámadását szubjektív feltételhez köti: nem támadhatja meg a szerződést az, aki az értékaránytalanság ismeretében kötötte meg a szerződést, vagy az értékaránytalanságot súlyos gondatlansága miatt nem ismerte fel, továbbá az sem, aki az aránytalanság kockázatát tudatosan vállalta. Az, hogy a szerződés nem tartalmaz külön díjat a versenykorlátozó megállapodás ellenértékeként, a szerződés elolvasása esetén is kétséget kizáróan megállapítható. Az I. rendű alperes, mint ezen tevékenységet hosszabb ideje végző gazdasági szereplő, kellően értékelhette azt is, hogy a tevékenységre meghatározott jutalék, vagy a felperes által nyújtott képzések, egyéb szolgáltatások a korlátozást kellően ellentételezik-e; ekként a szolgáltatás és ellenszolgáltatás közötti, általa állított értékaránytalanságot már a szerződés megkötésekor fel kellett ismernie; a szerződési kikötés ezen jogcímen való megtámadására ezért nem jogosult, így az értékaránytalanság tényleges fennállását nem kellett vizsgálni.

[37] A Ptk. 6:186. § (1) bekezdése szerint a kötbér a szerződésszegés esetére vállalt átalány-kártérítés, melyet annak érdekében, hogy a többletkötelezettség terjedelme utóbb ne lehessen vitatható, írásban kell kikötni. A felperes elsődlegesként fenntartott kereseti kérelme vonatkozásában ezért azt kellett vizsgálni, hogy a felek szerződése mely szerződésszegések esetére rendelkezett az I. rendű alperes kötbérfizetési kötelezettségéről. Figyelemmel a kötbér önkéntesen vállalt többletszankció voltára, a kötbérikötés kiterjesztően nem értelmezhető.

[38] A szerződés III. fejezete tartalmazza a felelősségre, felmondásra vonatkozó szabályokat, így az 1. pontban fokozott gondossági követelményt rögzít, a 2. pont rögzíti az alvállalkozóért fennálló felelősséget, a 3. pont készfizető kezességvállalást tartalmaz, még a 4. pont a szerződés időtartamáról, az 5. pont a felmondás szabályairól rendelkezik. A III.6. pont rögzíti a Ptk. 6:301. § szerinti, a szerződés megszűnését követően kikötött versenykorlátozási megállapodást, míg a 7. pont titoktartási kötelezettséget tartalmaz. A fejezet több pontja is utal kártérítési felelősségre, kizárólag a 7. pontban kötöttek ki azonban a felek kötbérfizetési kötelezettséget. A Ptk. 6:86. § (1) bekezdése szerint az egyes szerződési feltételeket és nyilatkozatokat a szerződés egészével összhangban kell értelmezni, továbbá a Ptk. 6:8. § (1) bekezdés értelmében a jognyilatkozatot vita esetén úgy kell értelmezni, ahogyan azt a címzettnek a nyilatkozó feltehető akaratára és az eset körülményeire tekintettel a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint értenie kellett.

[39] Az elsőfokú bíróság ezen értelmezési alapelvekre is tekintettel helytállóan állapította meg, hogy a felek kizárólag a szerződés III.7. pontjában meghatározott kötelezettségek megszegése esetére írtak elő kötbérfizetési kötelezettséget. A szerződés ezen pontjának első bekezdése ugyanis több kötelezettséget rögzít: „A Megbízottat jelen szerződés időtartama alatt és annak megszűnését követő korlátlan ideig titoktartási kötelezettség terheli jelen szerződéssel tudomására jutott adatok, információk vonatkozásában. A Megbízott kötelezi magát továbbá arra, hogy”, mely megfogalmazás a magyar nyelv szabályai szerint több kötelezettségre utal, függetlenül attól, hogy valamennyi a titoktartás körébe esik. A III.7. pont ezt követően folytatódik akként, hogy „amennyiben Megbízott ezen kötelezettségeit megszegi...”, mely a Ptk. 6:8. § (1) bekezdésére tekintettel akként értelmezendő, hogy a kötbér a titoktartási kötelezettség megsértéséhez kapcsolódik. A felperesi törvényes képviselő azon nyilatkozata, mely szerint valamennyi, a III. fejezetben meghatározott kötelezettségre vonatkozott a kötbérikötés (42. sorszám alatti jegyzőkönyv 4. oldal), nem is értelmezhető, hiszen a III. fejezet a fentiek szerint egyéb mellett fokozott gondossági kötelezettséget, készfizető kezességvállalást, stb. tartalmaz.

[40] A szerződés III.6. pontjának megsértése miatt az I. rendű alperest még abban az esetben sem lehetne a III.7. pontban írt kötbér megfizetésére kötelezni, ha a szerződési kikötés tartama a jognyilatkozat értelmezésére vonatkozó rendelkezések alkalmazásával nem volna a kifejtettek szerint egyértelműen megállapítható, hiszen az általános szerződési feltételben mutatkozó bizonytalanságot a feltétel kidolgozója köteles viselni (EBH2016.1421.), a szerződésnek a feltétel alkalmazójával szerződő félre kedvezőbb értelmezését kell elfogadni [Ptk. 6:86. § (2) bekezdés].

[41] Mindezekre tekintettel a felperes elsődleges keresete, amelyben az I. rendű alperest a szerződés III.6. pontjának megsértésére alapítottan kötbér megfizetésére kérte kötelezni, ilyen kötbér kikötésének hiányában megalapozatlan volt. Szintén nem vonatkoztatható a kötbérikötés a szerződésben a kikötést követően, a IV.1. pontban elhelyezett tilalom megsértésére, hiszen arra az „ezen kötelezettségek” kifejezés szerződésbeli elhelyezéséből eredően még a felperesi értelmezés mellett sem vonatkoztatható.

[42] A felperes a perfelvételi szakban és fellebbezésében is hivatkozott arra, hogy az I. rendű alperes a szerződés III.7. pontjában foglalt titoktartási kötelezettséget is megszegte, mivel a felperesi árképzést ismerve a II. rendű alperes termékeit olcsóbban kínálta, illetve így tudta felkeresni a felperes üzleti partnereit az általa alapított cég nevében.

[43] A titoktartási kötelezettség vonatkozásában az ítéltábla rámutat, hogy az önálló ügynökök munkavégzésük során szükségszerűen megszereznek a megbízó működésével kapcsolatos egyes kereskedelmi ismereteket, gazdasági információkat. Nem kifogásolható, ha a jogviszony megszűnését követően ezen jogszerűen megszerzett ismereteket új tevékenységük során hasznosítják. A felek szerződése ugyan tartalmazott versenykorlátozó megállapodást, amely azonban a hasonló vagy azonos tevékenységi kört végző gazdasági társaság alapítására – amennyiben az értékesítést az I. rendű alperes személyesen nem végzi – nem terjedt ki.

[44] A szerződés III.7. pontjában az I. rendű alperes a szerződés alatt és annak megszűnése után is kötelezettséget vállalt a szerződéssel kapcsolatosan tudomására jutott adatok, információk megtartására; kötelezte magát arra, hogy illetéktelen személyek számára nem szolgáltat ki és nem tesz hozzáférhetővé olyan információt, amely a szerződés teljesítése körében jutott a tudomására. A titoktartási kötelezettség ekkénti megfogalmazása nem zárja ki a megszerzett ismeretek személyes felhasználását, hiszen azok más személy részére történő kiszolgáltatását vagy hozzáférhetővé tételét tiltja. A felperes továbbá nem is bizonyította, hogy az I. rendű alperes a II. rendű alperes részére átadta a felperesi árképzéssel vagy ügyfélkörrel összefüggésben szerzett információit. A II. rendű alperes ügyvezetője

kifejezetten tagadta, hogy az I. rendű alperes részt venne a társaság által alkalmazott árképzésben, egyetértett az ítéltábla az alperesekkel abban, hogy a felperes által alkalmazott árak más forrásból is megismerhetők. Szintén nem bizonyított, hogy a II. rendű alperes az I. rendű alperestől kapott információk alapján célzottan a felperes ügyfeleit kereste volna meg. Az e körben előadottak így csupán a felperes feltételezésén alapulnak.

[45] A titoktartási kötelezettség felperes által követett értelmezése mellett továbbá az I. rendű alperes a szerződés megszűnését követő korlátlan ideig tartózkodni lenne köteles attól, hogy Magyarország területén azonos vagy hasonló termékek értékesítésével foglalkozó vállalkozást alapítson és működtessen, amely lényegében a versenykorlátozó megállapodás Ptk. 6:301. § (2) bekezdésében meghatározott határidőn túli meghosszabbítását eredményezné.

[46] Az ítéltábla mindezekre tekintettel a titoktartási kötelezettség megszegését sem találta bizonyítottnak, ekként a felperes kötbér iránti igénye ezen hivatkozás mellett is megalapozatlan.

[47] A felperes másodlagos keresetében szerződésszegéssel okozott kár megfizetésére kérte kötelezni az I. rendű alperest, igényét a Ptk. 6:531. § szerinti általános kártérítésként terjesztette elő. A Pp. 265. § (1) bekezdése szerint a perben a felperesnek kellett bizonyítania a kártérítési felelősség Ptk. 6:142. § szerinti feltételeit, azaz az I. rendű alperes szerződésszegő magatartását, a kár bekövetkezését és a kettő közötti okozati összefüggést, valamint az általános kártérítés feltételeinek fennállását is. Ezen konjunktív feltételek bármelyikének bizonyíthatatlansága esetén az I. rendű alperes kártérítés megfizetésére nem kötelezhető.

[48] Vitatott volt a felek között a szerződés III.6. pontjának értelmezése: a felperes szerint ezen tilalom hatálya alá tartozott a felperessel azonos vagy hasonló termékek forgalmazásával is foglalkozó gazdasági társaság alapítása is, míg az I. rendű alperes ezt vitatta.

[49] A versenykorlátozó megállapodásban konkrétan és kétséget kizáróan kell meghatározni azon magatartások körét, amelyek tanúsításától való tartózkodást a megbízó a szerződés megszűnését követően elvárja; a megbízó rejtett szándékának jelentősége nincs [Ptk. 6:92. § (1) bekezdés]. A szavak általánosan elfogadott jelentése szerint a „sem ő maga, sem érdekeltségi körébe tartozó más gazdasági társaság keretén belül, sem munkaviszony keretén belül nem végez” kitétel a magyar nyelv szabályai szerint [Ptk. 6:8. § (1) bekezdés] úgy értelmezendő, hogy kizárólag az I. rendű alperes személyes tevékenységét zárja ki (ő maga nem végez), de nem zárja ki ilyen tevékenységet végző gazdasági társaság alapítását, abban tagi jogviszony létesítését. Amennyiben a felperes ezt is ki kívánta zárni, akkor arról a szerződésben kifejezetten rendelkeznie kellett volna. Önmagában ezért a II. rendű alperes megalapítása és abban tagi jogviszony létesítése, fenntartása az ekként megfogalmazott versenykorlátozási megállapodást nem sértette.

[50] A perben tehát a felperesnek nem azt kellett bizonyítania, hogy a II. rendű alperes kft. azonos vagy hasonló termékeket is forgalmaz, hanem hogy azok forgalmazását, értékesítését, árusítását kifejezetten maga az I. rendű alperes (is) végzi. Ezen bizonyítás azonban nem volt eredményes. A felperes ezen állítását kizárólag a vele megbízási jogviszonyban álló tanú1 tanúvallomása támasztotta alá, akinek előadása szerint több alkalommal korábbi ügyfelük akként nyilatkozott, hogy a továbbiakban az I. rendű alperestől kíván vásárolni. tanú2 tanú (a II. rendű alperes vezető tisztségviselője) ugyanakkor azt állította, hogy az I. rendű alperes nem értékesített személyesen a felperesi árukkal azonos vagy azokhoz hasonló termékeket, erre kifejezetten ügyeltek, a korlátozás ideje alatt ezt más kollégák végezték. Megerősítette az általa elmondottakat tanú3 is. A meghallgatott tanúk mindannyian a peres felek valamelyikéhez kötődtek gazdaságilag. A per eldöntéséhez

szükséges tényekről azonban érdektelen személyek is releváns információkkal rendelkezettek (így a felperes ügyfelei), a felperes azonban egyéb bizonyítékot nem ajánlott fel, a bizonyítás sikertelensége a Pp. 265. § (1) bekezdése alapján a terhére értékelendő.

[51] A felperes becsatolt egy termékkatalógust annak igazolására, hogy az I. rendű alperes a II. rendű alperessel kötött megbízási szerződésének melléklete által tanúsítottan foglalkozik a versenytilalmi megállapodással érintett áruk forgalmazásával, azonban – ahogyan arra az I. rendű alperes helytállóan rámutatott – a katalógus a 2021. évre vonatkozik; a peres felek közötti jogviszony azonban 2020. augusztus 24. napján szűnt meg; így a katalógus a felperes által a jogviszony megszűnésének időpontjában az I. rendű alperes által is értékesített árufajták igazolására nem volt alkalmas. A felperes ekként nem tudta bizonyítani, hogy az I. rendű alperes megszegte a szerződés III.6. pontját.

[52] A felperes a perfelvételi tárgyalás lezárása előtt, az I. rendű alperes személyes meghallgatását követően már arra is hivatkozott, hogy az I. rendű alperes a szerződés IV.1. pontját megszegve a szerződés fennállta alatt a gazdasági társaság1-vel is jogviszonyban állt és a termékeit ajánlotta. A szerződés ezen felhívott rendelkezése a más, a szerződéssel azonos vagy hasonló vállalkozási tevékenység végzését vagy bármely hasonló tevékenységre irányuló egyéb jogviszony megbízó tudta és hozzájárulása nélküli létesítését tiltotta. Arra vonatkozóan ugyanakkor a felperes indítványának hiányában nem folyt bizonyítás, hogy az I. rendű alperes által megjelölt gazdasági társaság1 ténylegesen milyen tevékenységet folytat, az I. rendű alperes ezen céggel fennálló kapcsolata alapján milyen termékeket ajánlott ki, így a felperes a szerződés IV.1. pontjának megsértését sem bizonyította.

[53] Rámutat továbbá az ítéltábla, hogy az alperesi magatartás és a felperes állított kára közötti okozati összefüggés sem igazolt. A felperes bizonyítékként csatolt kimutatásaiból az I. rendű alperes önálló ügynöki jogviszonyának fennállása időtartamára bevételecsökkenés nem mutatható ki (a szerződés IV.1. pontjának megszegésével kapcsolatos kimutatást a felperes nem csatolt, ilyen bevételecsökkenésre konkrétan nem, csak általánosságban hivatkozott); míg a felek közötti szerződés megszűnését követően olyan ügyfelek vonatkozásában is kimutatott bevételecsökkenést, amelyekkel a II. rendű alperes nem áll szerződéses kapcsolatban (pl. E. T., V. B., gazdasági társaság2).

[54] Az elsőfokú bíróság helytállóan értékelte akként továbbá, hogy a felperes a perben nem tudta igazolni, hogy milyen összegű kár érte.

[55] A Pp. 263. § (1) bekezdése a szabad bizonyítás elvét rögzíti, melynek értelmében a bíróság a tényállás megállapítása érdekében bármely alkalmas eszközt bizonyítékként használhat fel. A fél saját előadása azonban nem lehet egyben a fél előadásának bizonyítéka is. A felperes a kár bekövetkezésének bizonyítására kizárólag általa ismeretlen és ellenőrizetlen adatbázis alapján készített táblázatot, kimutatást csatolt; mely ebben a formában csupán a fél saját előadásának minősül. Az egyes üzleti partnereknél adódó bevételekiesés összege mellett bizonyítatlan a felperes árképzése, a nála felmerült költséghányad is, mely utóbbiról a felperes is csak megközelítőleg („kb. 80%”) nyilatkozott, habár ez a könyvelési adatok alapján kétségtávol megállapítható és igazolható lenne. Az ítéltábla egyetértett azzal, hogy a felperes által készített és beazonosításra, ellenőrzésre alkalmatlan kimutatások nem alkalmasak annak bizonyítására, hogy a felperest ténylegesen kár érte.

[56] A felperes megalapozatlanul hivatkozott az általános kártérítés szabályaira is. Általános kártérítésnek a Ptk. 6:531. § alapján csak akkor van helye, ha a kár biztosan bekövetkezett, de összege nem határozható meg. A fentiek szerint a felperes a kár tényleges bekövetkezését nem bizonyította. Rámutat továbbá az ítéltábla, hogy habár az általános kártérítés feltételeivel korábban foglalkozó PK 49. számú állásfoglalás az 1/2014. Polgári jogegységi határozat szerint már nem irányadó; azonban általános kár megtérítésére továbbra

is csak akkor van lehetőség, ha kétségtelenül megállapítható, hogy a kár mértéke nem számítható ki. Önmagában a bizonyítás terjedelmes volta vagy a per tárgyának értékével arányban nem álló költsége az általános kártérítést nem indokolhatja, mivel az általános kártérítés szabálya kiegészítő jellegű, kivételes jogintézmény, akkor alkalmazható, ha a kár mértéke objektíve bizonyíthatatlan (Fővárosi Ítéltábla 1.Pf.20.921/2017/4/II.). A versenykorlátozó megállapodás megszegésével összefüggően elmaradt üzleti eredmény ugyanakkor általában szakértői bizonyítással tisztázható (például a Kúria Mfv.II.20.147/2016 alatti ügyében); hogy ennek a feltételei jelen esetben mégsem álltak fenn, a felperesnek kellett volna bizonyítania.

[57] Mindezek alapján az ítéltábla – habár részben az elsőfokú bíróság által kifejtettektől eltérő indokok alapján – a felperes eshetőlegesen előterjesztett kereseti kérelmeinek megalapozatlanságát állapította meg, a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság érdemben helyes ítéletét helybenhagyta.

[58] A felperes fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 83. § (1) bekezdése szerint saját költségeinek viselése mellett köteles megtéríteni az I. rendű alperes másodfokú eljárással felmerült költségeit is. Perköltségként az alperesi jogi képviselőt a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja és (5) bekezdése alapján állapította meg, a 4/A. § szerint általános forgalmi adóval növelt összegben.

Debrecen, 2023. július 13.

Dr. Pribula László s.k. a tanács elnöke, Dr. Gárdosi Judit s.k. előadó bíró, Dr. Répássy Árpád s.k. bíró